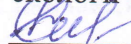

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Природничо-географічний факультет
Кафедра хімії екології та методів їх навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри хімії
екології та методів їх навчання

 Наталія ГОРБАТЮК

(підпис)

“ 18 ” *серпня* 20 23 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ.04 Збереження ландшафтного та біорізноманіття

Галузь знань **10 Природничі науки**

Спеціальність: **101 Екологія**

Освітня програма: **Екологія**

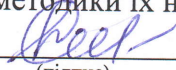
Природничо-географічний факультет

Робоча програма з дисципліни «Збереження ландшафтного та біорізноманіття» для здобувачів вищої освіти, освітньої програми Екологія, спеціальності 101 Екологія

Розробники: Душечкіна Н. Ю. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хімії, екології та методики їх навчання.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри хімії екології та методики їх навчання
Протокол № 1 від «28» серпня 2023 року

В.о. завідувача кафедри хімії екології та методики їх навчання

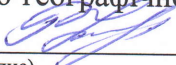

_____ (підпис)

(Горбатюк Н. М.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

_____ (підпис) (Рожі І. Г.)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	120/4	
Курс	1	
Семестр	2	
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, у тому числі:	120	
Аудиторні:	40	
Лекційні	16	
Семінарські / Практичні	-	
Лабораторні	24	
Самостійна робота	80	
Індивідуальні завдання	-	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: Надання студентам знань і навичок для розуміння, оцінки та збереження різноманітності природних ландшафтів та їхніх екосистем з метою забезпечення сталого розвитку та підтримки природного середовища.

Завдання: Ознайомлення студентів із поняттям біорізноманіття і його важливостю. Вивчення основних видів ландшафтів і їхньої різноманітності. Вивчення наслідків антропогенного впливу на ландшафти і біорізноманіття. Оцінка рівня загрози для природи та визначення факторів, які спричиняють знищення біорізноманіття. Розробка стратегій та методів збереження природних ландшафтів та екосистем. Вивчення прикладів успішного відновлення біорізноманіття

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП.

Компетентності за ОП:

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями упродовж життя

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення та відповідально ставитися до своїх обов'язків.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

ФК16. Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Програмні результатами навчання за ОП:

ПРО2. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.

ПР12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природне середовище.

ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПР15. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Тваринний світ України та його охорона

Значення тварин в біосфері і житті людини. Вимерлі види тварин – наслідок антропогенної діяльності людини. Червона книга України. Природоохоронні території України. Державні зоологічні парки. Природоохоронні заходи тваринного світу

Тема 2. Земельні ресурси України і їх охорона

Грунт. Родючість ґрунту. Ерозія. Антропогенний вплив. Надмірне внесення азотних добрив. Радіоактивне забруднення. Надмірні поливні норми. Навколишнє середовище і хімізація сільського господарства. Захист ґрунтів.

Тема 3. Рослинність України і її охорона

Значення рослин в природі і житті людини. Різноманітність рослинного світу України. Лісові ресурси України та їх охорона. Лісові пожежі та заходи боротьби з ними. Штучне відновлення лісу. Рідкісні рослини флори України. Охорона рослинного світу. Ресурси дикоростучих лікарських рослин.

Тема 4. Ландшафт та його структура

Географічні компоненти. Нерівнозначність чинників, які взаємодіють. Поняття про ландшафт. Ландшафт як вузлова структура в ієрархії ландшафтних комплексів. Межі ландшафтних комплексів.

Змістовий модуль 2

Тема 5. Екологічні аспекти біорізноманіття. Класифікація біорізноманіття

Екологічні аспекти біологічного різноманіття. Рівні та оцінка біорізноманіття. Класифікація біорізноманіття. Параметри оцінки біологічного різноманіття (альфа-різноманіття).

Тема 6. Збереження біорізноманіття

Біологічне різноманіття: вигоди для людства Проблеми охорони флори та фауни Червона та Зелена книги України. Характеристика природно-заповідного фонду України.

Тема 7. Характеристика стану біорізноманіття України.

Біорізноманіття рослинного світу. Охорона, використання та відтворення тваринного світу

Тема 8. Міжнародний досвід збереження біорізноманіття

Міжнародні аспекти співробітництва у галузі збереження біорізноманіття. Зарубіжний досвід природоохоронного законодавства.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усь го	у тому числі				усь ого	у тому числі			
		л	п	ла б	с. р.		л	п	лаб	с.р
1	2	3	4	5	6	7	9	10	11	13
Модуль 1										

Змістовий модуль 1. Зміст, функції хімії навколишнього середовища									
Тема 1. Тваринний світ України та його охорона	16	2		4	10				
Тема 2. Земельні ресурси України і їх охорона	16	2		4	10				
Тема 3. Рослинність України і її охорона	16	2		4	10				
Тема 4. Ландшафт та його структура	16	2		4	10				
Разом за змістовим модулем 1	64	8		16	40				
Змістовий модуль 2. Екологічна хімія навколишнього середовища									
Тема 5. Екологічні аспекти біорізноманіття. Класифікація біорізноманіття	16	2		4	10				
Тема 6. Збереження біорізноманіття	16	2		4	10				
Тема 7. Характеристика стану біорізноманіття України	12	2			10				
Тема 8. Міжнародний досвід збереження біорізноманіття	12	2			10				
Разом за змістовим модулем 2	56	8		8	40				
Усього годин	120	16		24	80				
Модуль 2									
ІНДЗ									
Усього годин	120	16		24	80				

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Методи досліджень ландшафтів	4	
2.	Типологія ландшафтів. Основні критерії.	4	
3.	Позиційно-динамічна ландшафтно-територіальна система	4	
4.	Визначення запасу стійкості лісоаграрного ландшафту	4	
5.	Ландшафти України	4	
6.	Біологічне різноманіття рослинний та тваринний світ України	4	
	Всього:	24	

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Біорізноманіття в аграрних ландшафтах та роль сільськогосподарської практики.	8
2.	Роль коридорів для міграції та збереження біорізноманіття	8
3.	Ефективність екологічних резерватів у збереженні біорізноманіття	8
4.	Біорізноманіття в міських ландшафтах та можливості його поліпшення	8
5.	Збереження водних екосистем і їхнє вплив на біорізноманіття	8
6.	Вплив інвазивних видів на ландшафтне біорізноманіття	8
7.	Збереження біорізноманіття в гірських регіонах	8
8.	Збереження природних ландшафтів через управління вогнем	8
9.	Збереження ландшафтного біорізноманіття у водних екосистемах	8

	річок та озер.	
10	Вплив змін клімату на ландшафтне біорізноманіття	8
	Разом:	80

8. Методи навчання

- традиційні (лекція, бесіда, дискусія, самонавчання, взаємонавчання);
- інноваційні (проблемний, проектний, дослідницький, діяльнісний, природоохоронний)

9. Методи контролю

У процесі контролю рівня засвоєння знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти з дисципліни «Екологія водних ресурсів» використовуються методи: усний контроль (виступ, обґрунтування), тестовий, самоконтроль (ІНДЗ), метод практичної перевірки (лабораторна робота), ситуаційні завдання.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

(Для денної форми) Відповідь студента на запитання фронтального опитування під час лабораторного заняття максимально оцінюється до 6 б.

Змістовий модульний контроль (МК) здійснюється у вигляді аудиторних тестових робіт з кожного змістового модулю. ЗМК передбачає відповіді на 30 тестових питань. Оцінка за кожну роботу не повинна перевищувати 8 б.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1								Сума
Поточне тестування та самостійна робота								
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	МК1	T5	T6	МК2	
10	10	10	10	20	10	10	20	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D		
60–68	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Основна

1. Іванов А.А., Петренко І.М. Збереження біорізноманіття ландшафтів: принципи та методи. Київ: КПІ, 2019. 336 с.

2. Гончаренко І.М., Козлов Д.О. Ландшафтне біорізноманіття: оцінка, збереження, відновлення. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. 288 с.
3. Полянська І.О., Мельник О.П. Основи збереження ландшафтного біорізноманіття. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 240 с.
4. Смирнов О.В., Лисенко О.П. Біорізноманіття ландшафтів і його охорона в умовах антропогенного впливу. Одеса: ОНУ, 2020. 224 с.
5. Соколова Н.В., Петренко І.М. Збереження ландшафтного біорізноманіття в умовах глобальних змін клімату. Київ: КПІ, 2019. 228 с.

Допоміжна

1. Левченко Г.М. Роль ландшафтного біорізноманіття у збереженні природних ресурсів. Журнал: "Екологічні дослідження", 2021. 70-86 с.
2. Мельник О.П., Коваленко В.П. Біорізноманіття ландшафтів і його значення для сталого розвитку. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 240 с.
3. Лисенко О.П. Екологічні особливості ландшафтного біорізноманіття: аналіз та перспективи збереження. Журнал: "Екологічний журнал", 2022. 82-98 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення курсу, опорні та електронні версії конспектів лекцій, базові і допоміжні підручники, державні нормативні документи, ілюстративні матеріали, аудіо та відео засоби навчання, система дистанційного навчання «Moodle».